

University of Groningen

Onderwijs mogelijk maken

Marchand, Wouter

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2014

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Marchand, W. (2014). *Onderwijs mogelijk maken: Twee eeuwen invloed van studiefinanciering op de toegankelijkheid van het onderwijs in Nederland (1815-2015)*. [, Rijksuniversiteit Groningen]. [S.n.].

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Stellingen behorend bij het proefschrift van Wouter Marchand, *Onderwijs mogelijk maken. Twee eeuwen invloed van studiefinanciering op de toegankelijkheid van het onderwijs in Nederland (1815-2015)*.

1. Studiebeurzen werden al voor 1850 ingezet voor sociale mobiliteit. Niet om opwaartse mobiliteit te bevorderen, maar om neerwaartse mobiliteit te voorkomen.
2. Opwaartse sociale mobiliteit kwam in de eerste decennia van de negentiende eeuw weliswaar veel vaker voor dan het beeld van de *standensamenleving* suggereert, maar de bijdrage van studiebeurzen en Hoger Onderwijs daaraan was beperkt.
3. Studiebeurzen leverden een belangrijke bijdrage aan de professionalisering van onderwijzers in het lager onderwijs. In dat proces had de rekrutering van onderwijzers uit lage sociale statusgroepen geen prioriteit en was die zelfs in grote mate niet gewenst.
4. De bureaucratisering op Rijksniveau van het rijksstudiebeurzenstelsel na 1919 heeft de rol van subjectieve toetsing door universiteitsfunctionarissen beperkt en daardoor in belangrijke mate bijgedragen aan een uniforme invloed van het stelsel op de sociale toegankelijkheid van het onderwijs.
5. Het thema *sociale toegankelijkheid* heeft na 1945 altijd een beetje, en slechts heel kort een dominante rol gespeeld bij het onderwijsbeleid.
6. Verschillende motieven achter het studiefinancieringsbeleid kunnen elkaar ielijk hinderen. De jarenlange discussies over *ouderonafhankelijkheid* versus *toegankelijkheid* in de jaren vijftig tot tachtig zijn daarvan een levendig bewijs.
7. De conclusie uit het NIBUD *Studentenonderzoek 2011-2012*, dat studenten in financiële zin in grote mate afhankelijk zijn van hun ouders, getuigt van weinig inzicht in de recente geschiedenis van het studiefinancieringsstelsel.
8. Het studievoorschot past in een internationale trend naar *cost sharing*. De achtergrond wordt gevormd door de sterk toegenomen kosten van studiefinanciering in de voorbije decennia, maar ook door een overdreven neoliberal geloof in het private rendement van onderwijs.
9. Het studievoorschot is, volgens deze historicus, alleen acceptabel indien er voor lage inkomensgroepen beurzen als gift zijn en blijven.
10. De dominantie van predikantszonen onder beursontvangers is na de Hoger Onderwijswet van 1876 sterk afgenomen. Gelukkig niet in zo'n sterke mate dat er voor mij in het eerste decennium van de 21^e eeuw geen basisbeurs meer was weggelegd.
11. Media lijken als doelstelling te hebben: lezers en kijkers angst aanjagen. Ik ben vooral bang voor de gevolgen daarvan.

Stellingen behorend bij het proefschrift van Wouter Marchand, *Onderwijs mogelijk maken. Twee eeuwen invloed van studiefinanciering op de toegankelijkheid van het onderwijs in Nederland (1815-2015)*

1. Studiebeurzen werden al voor 1850 ingezet voor sociale mobiliteit. Niet om opwaartse mobiliteit te bevorderen, maar om neerwaartse mobiliteit te voorkomen.
2. Opwaartse sociale mobiliteit kwam in de eerste decennia van de negentiende eeuw weliswaar veel vaker voor dan het beeld van de *standensamenleving* suggereert, maar de bijdrage van studiebeurzen en Hoger Onderwijs daaraan was beperkt.
3. Studiebeurzen leverden een belangrijke bijdrage aan de professionalisering van onderwijzers in het lager onderwijs. In dat proces had de rekrutering van onderwijzers uit lage sociale statusgroepen geen prioriteit en was die zelfs in grote mate niet gewenst.
4. De bureaucratisering op Rijksniveau van het rijksstudiebeurzenstelsel na 1919 heeft de rol van subjectieve toetsing door universiteitsfunctionarissen beperkt en daardoor in belangrijke mate bijgedragen aan een uniforme invloed van het stelsel op de sociale toegankelijkheid van het onderwijs.
5. Het thema *sociale toegankelijkheid* heeft na 1945 altijd een beetje, en slechts heel kort een dominante rol gespeeld bij het onderwijsbeleid.
6. Verschillende motieven achter het studiefinancieringsbeleid kunnen elkaar ielijk hinderen. De jarenlange discussies over *ouderonafhankelijkheid* versus *toegankelijkheid* in de jaren vijftig tot tachtig zijn daarvan een levendig bewijs.
7. De conclusie uit het NIBUD *Studentenonderzoek 2012*, dat studenten in financiële zin in grote mate afhankelijk zijn van hun ouders, getuigt van weinig inzicht in de recente geschiedenis van het studiefinancieringsstelsel.
8. Het studievoorschot past in een internationale trend naar *cost sharing*. De achtergrond wordt gevormd door de sterk toegenomen kosten van studiefinanciering in de voorbije decennia, maar ook door een overdreven neoliberal geloof in het private rendement van onderwijs.
9. Het studievoorschot is, volgens deze historicus, alleen acceptabel indien er voor lage inkomensgroepen beurzen als gift zijn en blijven.
10. De dominantie van predikantszonen onder beursontvangers is na de Hoger Onderwijswet van 1876 sterk afgenomen. Gelukkig niet in zo'n sterke mate dat er voor mij in het eerste decennium van de 21^e eeuw geen basisbeurs meer was weggelegd.
11. Media lijken als doelstelling te hebben: lezers en kijkers angst aanjagen. Ik ben vooral bang voor de gevolgen daarvan.